

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Imagining metaphors : cognitive representation in interpretation and understanding

Brouwer, E.C.

Publication date
2003

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Brouwer, E. C. (2003). *Imagining metaphors : cognitive representation in interpretation and understanding*. Institute for Logic, Language and Computation.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Samenvatting

Hoofdstuk 1 geeft een introductie op het probleem dat poëtische teksten vormen voor de semantiek. Eén van de oorzaken daarvan is dat poëtische teksten een metaforische lezing toelaten, waarbij de tekst wordt geïnterpreteerd als betrekking hebbend op een door de interpretator geconstrueerd domein van verwijzing. Een systematische, waarheidsconditionele betekenis­theorie voor poëtische tekst wordt daarmee onmogelijk. Vervolgens wordt onderzocht in hoeverre alternatieve semantische en cognitieve analyses van metaforische betekenis een dergelijke benadering van poëtische tekst kunnen beschrijven en verklaren. In dit opzicht is de theorie van Paul Ricoeur het meest veelbelovend. Ricoeur analyseert de rol van verbeelding in metaforische interpretatie met behulp van Kant's begrip van productieve verbeelding. Hij veronderstelt daarbij echter een criterium waarmee men metaforisch te interpreteren taalgebruik kan afbakenen van ander taalgebruik, hetgeen niet bruikbaar blijkt. Daarnaast gaat Ricoeur niet in op hoe niet-metaforische betekenis begrepen wordt, en met name wat daarbij de rol van verbeelding zou kunnen zijn.

Hoofdstuk 2 gaat in op Kant's analyse van de rol van verbeelding in de totstandkoming van conceptuele oordelen in het algemeen. Hij onderscheidt een reproductieve en een productieve functie van de verbeelding binnen empirische oordelen. De problematische relatie tussen deze twee functies binnen de Kritische filosofie besproken, mede op basis van de interpretatie van Gibbons, die stelt dat de productieve, subjectieve verbeelding in alle empirische oordelen primair werkzaam moet zijn.

Vervolgens wordt gespeculeerd op de mogelijkheid dat alle concepten, dus ook betekenisrepresentaties, op grond van productieve verbeelding tot stand komen, naar het model van hoe Kant beschrijft dat subjectieve universele concepten gevormd worden.

Hoofdstuk 3 omvat een uitwerking van de eerdere speculaties over cognitie. Daarbij worden eerst twee theorieën besproken die het proces van conceptformatie beschrijven aan de hand van de cognitieve representatie van de waarneming. De theorie van Bartsch beschrijft hoe taal een rol speelt bij begripsvorming, en met name hoe het leren van conventioneel taalgebruik binnen een taalgemeenschap daarbij een structurerende rol heeft. Het cognitieve proces van conceptformatie wordt daarbij geanalyseerd als het op neuro-fysiologisch, dwz. neuronaal, niveau verwerken van verschillende

waarnemingen, op basis van reële gelijkenissen tussen (uitings)situaties. Bartsch gaat daarbij niet in op psychologische aspecten van cognitieve representatie van concepten, maar beperkt zich tot een extensionalistische definitie in termen van verzamelingen situaties onder een aspect van gelijkenis.

De theorie van Barsalou presenteert een model van conceptformatie op basis van perceptuele processen. Concepten zijn bij hem gestructureerde clusters van 'perceptuele symbolen', namelijk functionele en selectieve representaties van eerdere percepten die op neuronaal niveau gerepresenteerd zijn. Hij beschrijft hoe een concept geactiveerd kan worden op grond van een waarneming. Daarbij neemt hij echter aan dat ook de betekenis van woorden, zelfs van abstracte termen, in causaal geëffectueerde perceptuele representaties gegrond is.

Op basis van de kritische bespreking van deze beide modellen wordt de eerdere speculatie over een cognitief model uitgewerkt, waarin de rol van productieve verbeelding in zowel begripsvorming als in metaforische interpretatie centraal staat. In deze uitwerking worden concepten, ongeveer als bij Barsalou, gezien als clusters van in een specifieke context geactiveerde, gerelateerde representaties van eerdere waarnemingen, met inbegrip van de waarneming van van talige uitdrukkingen zelf. Deze relaties komen tot stand in de ervaring, alsook bij het aanleren van correct taalgebruik binnen een taalgemeenschap, als Bartsch beschrijft. Linguïstische betekenis is daarmee niet te identificeren met een specifiek, stabiel cognitief gerepresenteerd concept, maar bestaat op een cognitief niveau uit een cluster van al dan niet talige representaties die door een uitdrukking binnen een specifieke context geactiveerd worden. Interpretatie en begrip bestaan aldus beide uit het vormen van een cluster van representaties waarbinnen het gebruik van een uitdrukking binnen een gegeven context herkend kan worden.

In de epiloog wordt teruggekeerd naar het onderwerp van poëtische interpretatie. Aangezien het proces dat Ricoeur specifiek acht voor poëtische interpretatie in het voorgaande als een algemeen cognitief proces is geanalyseerd, is iedere mogelijkheid om dergelijke interpretaties in termen van een specifiek, differentieerbaar gebruik van productieve verbeelding te karakteriseren weggevallen. Aldus is de relatie tussen poëtische interpretatie en poëtische tekst niet te herleiden tot een wezenlijk andere manier van lezen of begrijpen. Gesteld wordt dat in de interpretatie van een als poëtisch herkende tekst een subjectieve, niet-conventionele lezing toelaatbaar en zelfs sociaal wenselijk is, in tegenstelling tot in de meeste andere contexten. Aldus is de identificatie van poëtische interpretatie met de vrije verbeelding zelf een op conventies gebaseerde idealisering van wat de poëzie vermag.